

17 ting du kanskje ikke visste om 17. mai

Visste du at Norge er det mest korps-elskende landet i verden? Få alt du trenger av **nyttig** og **unyttig info om nasjonaldagen!**

#1: Radikal 203-åring

Den 17. mai 1814 fikk Norge sin egen **grunnlov**, noe som sikret landet større grad av **selvstendighet** (selv om vi forble i union med Sverige fram til 1905). Grunnloven var blant de mest radikale i hele verden, sett ut ifra tiden den ble skrevet! Det er også den **nest eldste** i hele verden, **kun** slått av USA (som fikk sin i 1787).

#2: «Kongen» av 17. mai

Flere har gjerne et betent forhold til Henrik Wergeland, og **forbinder** ham **med** norsktimer og språkstrid, men han har også kallenavnet "17. mai-kongen". Dette fordi han var en av de største **pådriverne** for 17. mai som den festdagen det er i dag. Faren hans var en av de såkalte Eidsvoll-mennene, og selv kalte Wergeland seg for "Grunnlovens seks år eldre bror". Han er blant annet kjent for talen han holdt ved Krohgstøtten i Christiania 17. mai 1833, **på tross av** at han var i **heftig bakrus**.

#3: Milliarder i skapet

Mange benytter anledningen til **å ikle seg** sitt flotteste **plagg**: bunaden. Visste du at i norske hjem finnes det 2,5 millioner bunader til en verdi av hele 30 milliarder kroner? Og i verdens rikeste land klarer vi ikke å la være å diskutere det over snittet dyre plagget (alt fra 30 000 til 60 000 kroner). Den må for all del kun sys i Norge, de som ikke eier en mister status og enkelte **hodeplagg** er det visst ikke **innafor å brodere** Frafjord-mønster på.

Nyttig – przydatny, użyteczny, pożyteczny

(En) grunnlov – konstytucja

(En) selvstendighet – niepodległość, niezależność, samodzielność

Nest eldste – drugi najstarszy

Kun = bare = tylko

Å forbinde med – wiązać z, łączyć z (å forbinde – forbandt – har forbundet)

(En) pådriver – siła napędowa (osoba/grupa/institucja, która napędza daną pracę/dany proces)

På tross av – pomimo

Heftig – silny, intensywny

(En) bakrus – kac

Å ikle seg noe – ubrać się w coś (å ikle – ikledde – har ikledd)

(Et) plagg – odzież, strój, ubiór

(Et) hodeplagg – nakrycie głowy

Å være innafor/innenfor – mieścić się w danych normach; być akceptowanym; pasować do (np. danej grupy) (å være – var – har var)

Å brodere – haftować, wyszywać (å brodere – broderter – har brodert)

#4: Ja, vi elsker is!

For mange hører 17. mai og is sammen. Tallene til Narvesen viser at **uansett** vær, er fortsatt issalget fire til seks ganger så stort denne dagen som andre dager.

#5: Furet værbitte over vannet* eller landet?

De fleste med en dose nasjonal selvspekt kan første verset av Ja, vi elsker. Men visste du at det er syv vers til? Om du ønsker **å pugge** dem, finner du den fullstendige sangen [her](#).

#6: Kongelig vink

Kongefamilien har helt siden 1906 (første 17. mai med egen konge) vinket til barnetoget fra slottsbalkongen. De eneste **unntakene** er 1910 (kong Edward VIIIs **begravelse**) og andre verdenskrig.

#7: Kult med korps

Mange forbinder 17. mai med korpsmusikk – **enten** det er en gledelig **eller grufull** assosiasjon. Men visste du at Norge er det landet med flest korpsmusikanter i forhold til innbyggertall? Etter fotball er det den mest vanlige fritidsaktiviteten for barn!

#8: Spiller i hele byen

Er du blant dem som **frydes** over å våkne til lyden av tuba- og kornettoner, kan du glede deg over at i Stavangers morgentimer er det hele 21 forskjellige skolekorps som spiller rundt i bydelene.

Uansett – niezależnie od, bez względu na

Å pugge – kuć (np. do egzaminu), wkuwać (å pugge – pugget – har pugget)

(Et) vink – machnięcie; å vinke – machać (å vinke – vinket – har vinket)

(Et) unntak – wyjątek

(En) begravelse – pogrzeb

Enten... eller... – Albo... albo...

Grufull – okropny, straszny, koszmarny

Å fryde (seg) – radować, cieszyć (się) (å fryde – frydet – har frydet)

#9: Det mest slitne toget

17. mai er siste dag av den månedslange festen kalt russefeiring. Klokken ett går de i tog gjennom Stavangers gater, og feirer slutten på 13 års skolegang. Funfact: Visste du at i 1989 var det DumDum Boys-sangen Splitter Pine som var årets russe **låt**?

#10: Først bare gutter i barnetoget

Det første barnetoget het «Smaagutternes Flagtog» og gikk i 1870. Først 19 år senere fikk jentene også bli med.

#11: Pølser, pølser, pølser

Vi spiser i snitt fire pølser hver på nasjonaldagen. Nortura **anslår** at det selges om lag 20 millioner pølser i dagene før 17. mai!

#12: **Sprudlende** start

Mange begynner nasjonaldagen med en bedre frokost og noe boblende i glasset - den store champagnefrokosten. Men de færreste stiller vel egentlig med champagne på frokosten, da det finnes langt **rimeligere** (og gode!) alternativer som heter Cava og Prosecco...

#13: Kristendom og frihet

Det er umulig å gå gjennom 17. mai uten å observere det norske flagget. Men har du tenkt over at det er kristendommens kors som er hovedsymbolet i det? Eller visste du at rødt, hvitt og blått er frihetens farger?

(En) låt – melodia, dźwięk, utwór

Å anslå – szacować (å anslå – anslo – har anslått)

Sprudlende – musujący

Rimelig – o cenie: rozsądna, przystępna, umiarkowana

#14: Symbol på nazi-motstand

Under andre verdenskrig var det forbudt å feire nasjonaldagen, da en slik patriotisk feiring ble sett på som tysker-fiendtlig. Som et resultat ble flagget et desto sterkere symbol på motstand.

#15: Variert program

Skal du feire i Stavanger, er det ikke bare korps og pølser du kan få med deg. Programmet byr også på fallskjermhopping i Vågen, gudstjeneste i Domkirken og internasjonal fest ved konserthuset!

#16: Været som var

Selv om Eidsvoll-mennene var så smarte at de skrev under på Grunnloven i vårmånedene mai, er det som kjent ikke alltid en garanti med sol og varme denne dagen her til lands. Den aller våteste 17.mai-feiringen skjedde i Modalen i Hordaland (selvfølgelig) i 1989, da ble det målt hele 43,2 mm nedbør fra kl. 07 til 19. Den kaldeste 17. mai forekom i 1996, da lå temperaturen på -14,5 grader i Suolovuopmi i Finnmark. De måtte nok ha ull under bunaden sin, for å si det sånn! Men enkelte år har vi fått en slik 17. mai vi alltid drømmer om: Med grillvær, is som smelter og bunad uten cape. I 1980 var det en av tidenes varmeste 17. mai-feiringer, og i Gvarv i Telemark ble det målt hele 27,5 grader!

#17: Ordet «hurra» stammer fra kampf

«Hipp, hipp, hurra» runger gjennom Norges gater denne dagen. Men hva betyr det egentlig?

(En) motstand – opór, sprzeciw

Fiendtlig – wrogi, nieprzyjacielski

Desto sterkere – tym silniejszy

(En) fallskjermhopping – skakanie ze spadochronem, spadochroniarstwo

(En) gudstjeneste – nabożeństwo

(En) nedbør – opad

Å forekomme – wydarzyć się, zdarzyć się, istnieć (być), występować (å forekomme – forekom – har forekommet)

For å si det sånn! – mówiąc wprost

Å stamme fra – pochodzić, wywodzić się z/od (å stamme – stammet – har stammet)

Å runge – rozbrzmiewać (å runge – runget – har runget)

Ifølge språkforsker Sylfest Lomheim stammer ordet fra det russiske kampordet «urà» som betyr «drep». I Norden har det vært brukt som et gledesrop siden begynnelsen av 1700-tallet. Oss **dødelige** fikk seks ganger hurra, mens de kongelige fikk hele ni hurra-rop.

Og med det ønsker vi deg en fantastisk 17. mai-feiring!

* Cały norweski hymn z polskim tłumaczeniem można znaleźć *tutaj*.

Artikkelen «17 ting du kanskje ikke visste om 17. mai» av Ine Espevik Larsen ble hentet fra byas.no: <https://www.byas.no/aktuelt/i/eQwjK/17-ting-du-kanskje-ikke-visste-om-17-mai> (tilgangsdato: 14.05.2018)

Å **drepe** – zabić, zabijać (å drepe – drepte – har drept)

dødelig – śmiertelny; tutaj: śmiertelnicy